

LUND'S UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Om Ismann Gråss, en varulv i Skarhult.

Ismann Gråss hann va varúl. Di tala åsse åmm, ad Ismann hade vad ude å höstad. Å hann jick ifrå dåmm. Di sa då, ad nu ska hann ud po nåd ärane, nu bler hann varulv. - Menn dan ette komm hann ijenn å va reven i synen.

En namn-
given
varulv.

Svärfár trodde ad hann hidde så. Hann hade allri hört nåd anned namn. Di sto i logaled. Lars Nelsen hade sajt: "Ta i här, Ismann." Te sist ble gobben galen: "Ismanna däj åt hellvete, ja hedor Mårten Jönsen".

Mårten Jönsson, mera känd under sitt vedernamn, Ismann Gråss, var en torpare å Skarhults gods som levde i förra århundradet.

Bäckström

2274

2

LUNDs UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Varulven och maran.

Di ble honga åmm nättorna, när di va varúla. Di hade ente Varulven.
merän tre ben; de fjära va rompa.

Di skolle ble fria, åmm di konne komma åmm nån havande
kvinga å riva fostored ijel. De va därfår ad di for omkring.

Maran honn konne komma ijennom itt hål, åmm de va allri Maran.
så lided. Di sa alltid, ad honn brugte sätta ännen po mongen,
hål imod hål.

Di påstó ad de va därras mor, såmm hade vållad dåmm de. Uppkomsten
av varulvar och
Di skolle ha kröbed ijennom en fölahamn, får ad fårlåssningen maror.
skolle gau lättare. Ble då barned en paug, så ble hann varúl,
å ble de en tös, så ble honn mara.

De e naturlitvis ente uden galenskab å ingbíllningor.

LUNDAS UNIVERSITETS
FOLKOMMUNARKIV

Maran plågar en målare.

Där va en maulare en gång, såmm ja spela ihob mä. Denn Maran.
va ude får maran. Lau hann mer änn tre nättor po itt ställe,
så den tredje natten komm maran. Då hade honn litt åpp -en.
"Ja tjännde når honn sad po hoejären, å så sorra honn såmm
en paugamölla."

"De e min egen skyll" sa hann. Hann hade vad i lära po
itt ställe, å där hade di såded å snackad åmm maran. - "Ja
e här nån mara" sa hann, "så kann honn få fara i mina böjsor." Maran
manas fram. Å honn komm, å sin ble hann ente au me na. Sin passa honn på
-en får jämt.

Litt (av led), letat. Paugamölla, en hemmagjord leksak
(en snurra av två spänor). Såded, suttit. Böjsor, byxor.

4.

LUND UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Spökeri i Borrlunda.

Par-Larsen hann for fårbi Bårlónga tjärregår å skreg po Spökeri.
nåd jävla vis te di döe, ad di skolle åpp mä se. Så komm där De döda
itt vraul ijenn, å där ble tänt i tjärkan. Di skolle tjöra te
Longa markad, å de va bittia åmm marenen.

Menn Pär hann ble tyst, så hann sa ente itt or po hela
väjen te Long. Hann tore allri tjöra denn väjen, sin de ble
skomt.

5.

LUNDs UNIVERSITETS
FOLKLIVSMUSEIARKIV

Huvudlös ryttare.

De snacka den gamle Snärting-smeen åmm, ad där po Västra
Snärting där komm en rianes äpp po gauren, å hann va hoelös,
å gnistorna slo omkring. Hann hade ente nåd hoed po kräppen.

Huvudlös
ryttare.

Västra Snärting, gård i södra delen av Skarhults s:n.

2274

6.

LUND'S UNIVERSITETS
FOLKMÄRKNESARKIV

6

En som förvände synen på folk.

Menn når ja va paug, så va där nân åppe ve Jongby he, såmm
ingbilla fålk, ad hann konne kryba ijennom en knobb. Å hann la
se ve den ene ännen, å de bärja å knaga å spraga i ännen. Menn
då komm där en kvinga, såmm ente hade vad mä ifrå bärjan, å honn
sa: Va i Jysse namn står I å grinar ad? Hann krybor utanpo
knobben. - Å då sau di andre, ad hann kröb utanpo. Når honn då
skolle te å gau, så tytte honn, ad honn jick å vade i vann. Å
honn kavla åpp tjortlana, menn där va inged vann. De va såmm
hann ble färbannad, får honn hade avslöjad hann.

Task-
spelare.

Taskspelare
avslöjas.

Hämnd.

Hann for omkring å fåreviste.

Knobb, tjock trädstam.

2674
2663

7

LUNDH & WERSTEDTS
FOLKEMUSIKARKIV

C
7.

Tjuvmjölkning.

De snacka di åmm, får i gamla tidor, ad di tjyv-mjölka. Tjuvmjölkning.

De va en slags trålldåmm. Di satte åpp itt bann i bjelken
å mjölka de; så fick di grannens mjölk. Di va så visképlia.

Når ja va paug, å vi skolle gau å tjöba milk hos husarna i
Snärting, så skolle vi alltid lägga en niba salt i mjölka-
krused. Så konne di ente jöra nå'd vé denn.

Husare, husman.

Sk

Froh. 3d.

Kvarnholms
1929

Älvastråket.

2274

8

c. Agnes T. Engen

s. Ber. J. P. Lindbog

HÖGHS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

De rätta älvastråged de va såmm di gamle spelemännen di "Älvastråged"
spela. Di konne ente säl hålla åpp. Di fick stola å bor te å
dansa. Di skolle ha lärt au näcken te å spela. Di konne ente
stanna, utan di skar strängana au. De skolle va en, såmm ente
va mä i dansen. (näml. den, som kunde skära strängarna av.)

Ett sändebud till kungen.

När Kal-Johánn sålde gossed, så ville hann, ad bönnorna
skolle tjöba var sitt ställe. Menn de va di ente hågada på.

Sändebud
till
kungen.

Menn di anka se. Då ville di hatt ställen. Menn då va de
redan får sént. Å då skicka di en mann åpp te Ståckhålm.

Hann skolle gau änna te Ståckhålm, hann fick en bra madpåse
mä se. Hann jick både did å åmm-ijenn, å hann va tillåme halt.

Alla bönnorna hade jo lajt ihob te -en, så han skolle ha er-
sättning. - Hann hade talad me kongen. Menn kongen hade då
svarad, ad de va får sent, då va affären jord. Så måtte hann
spaséra te Skarholt ijenn.

Om berättelsen är sann, så har sändebudet blivit avsänt
till konung Oskar I, ty Skarhult såldes icke förrän efter
Carl Johans död.

2274

10.

LUNDs UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

10

Rökelse. (över sådana, som ha träffat för spöke).

De va när di hade vad ude å kommed får spöge, så röga di
dåmm. Di to glödor au en skoffa å sprant ront omkring dåmm.

Rökelse.

REDSNDS UNIVERSITETS
FOLKSHIGHOLENS
TÄVLINGAR

Tvättning.

Får, när di hade tvättad se, så skolle di spotta i tvätte-
vanned tre gånga, sin di hade tvättad se.

Å allri skolle di tårra se po en handúg tvau po en gång,
"får då gräd fán", sa di.

Tvättning.

Torkning.

12.

Tomvåggas (får ej sättas i rörelse).

De skolle ente va bra å la vaggan gau, när ente barned va Tom vagga.

i. Då fick di ente sätta vaggan i gång.

Samma föreskrift gäller i Bara hd; och iakttogs åtminstone
ännu 1911. - Upptecknarens anm.

Ringning med kyrkklockorna.

Vid ringning till gudstjänst ringes där 3 gånger med en halv timmes uppehåll emellan var gång, "fäste gång", andre gång och sammanringning. I Lars Nilssons fars tid ringde icke ringaren sammanringning. Det gjorde klockaren. Men han ville helst slippa ifrån det och gick ut på kyrkogården och sökte upp någon bland menigheten, som kunde ringa i hans ställe. (Fordom var det brukligt, att folket inte gick in och satte sig med detsamma. Man stod utanför, till dess det ringde samman). Men för att slippa bliva anmodade av klockaren att ringa, så ställde sig manfolken utanom "tjärkeledana" (kyrkogårdsgrindarna), innan gudstjänsten begynte. -

I Igelösa i Torna härad klämtes 9 gånger efter sammanringningen, 3 gånger i taget, men detta har sagesmannen icke hört annorstädes.

Anm. Bruket att klämta 9 slag efter sammanringningen är allmänt i Danmark och kallas där "bedeslagene". I Skåne har upptecknaren hört det i Dalby i Torna härad och i Esarp i Bara härad. Där bruket ännu förekommer i Skåne, torde det vara ett kvarstående danskt kyrkobruk.

LUNDOS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Varje lördagkväll ringes vid solnedgången, liksom annorstädes i Skåne. Det kallas "ringa lördesringning". Men detta bruk är inte så gammalt i Skarhult. Den första tiden Lars Nilsson hade befattningen som ringare (han tillträdde 1868) ringdes inte om lördagkvällarna, endast dagen före större högtider, såsom jul, nyår, påsk, pingst m.m. Det kallades "ringa mariklåcka". Men det var inte ringarens syssla. Det var pigor och drängar som gick dit och ringde. På nyårsnatten skulle de kappas att först komma upp i tornet. "Denn såmm fåst komm te kläckorna, skolle fau den grannaste hören" (linet), omtalade Lars Nilsson.

Vid högtiderna, när de hade ringt, så "kimmade" de. (klämtade). Klämning De knabbade med "knebelen" mot klockans kant eller slog med en hammare på klockan.

I Skarhult vid själringning ringes vid åll-tiden på f.m., och det varar omkring 25 minuter. När ringningen är slut klämtas 9 gånger. Är det en stor, som är död, så klämtas på den stora klockan, och är det en liten, på den lilla. När man ringer till begravning, Begravnings så klämtas 3 gånger efter ringningen. ringning.

Lördags-
ringning

Nyårs-
ringning

Själ-
ringning

Begravnings
ringning

De skulle ringa en timme var dag i ett helt år, när Carl Johan var död. Det skulle Lars Nils' far. Han skulle ha betalt av bönderna, eftersom ställena voro stora till.

Kunga-
ringning.

Sen så satte det av med det därära ringandet, så de ringde bara ett halvt år efter Oskar I, och sen minskades det för jämt, så efter Oskar II ringde de bara i åtta dagar.

Sagesmannen har själv innehhaft befattningen som ringare och kyrkovaktmästare i Skarhult sedan 1921 och efterträddes som sådan sin gamle svärfar Lars Nilsson, som tjänstgjort i 53 år. Dennes far återigen hade haft samma syssla i många år. De ovan anförda traditionerna angående ringning med kyrkklockorna äro således ganska långvariga.

LUNDs UNIVERSITETS
FOLKLODDENSARKIV

16.

Kappkörning.

Får i varden skolle di tävla åmm allting. När di skolle tjöra te hogáurana, så tjörde di ikapp. Di tjörde varandra i groborna. Di brugte alltid skolla tjöra "väjalöba" när di tjörde te á frau hogáuren ella tjörde i äcke. Hästana di va dresserada té -ed.

Kapp-
körning.

Hogáur, herregård (uttrycket användes mest i hovaristystems tid). Grob, grop, dike. Väjalöba, kappkörning. Tjöra i äcke, utföra dagsverkskörsel.

Pojken som inte kunde ljuga. (saga). LUNDs UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Far hann snacka åmm en historia. De va en paug, såmm va hos
en harremann. Hann va sådär liasåmm stallpaug. Hann va så sannings-
enli, så hann ente konne jyva.

Sagan om
pojken
som inte
kunde ljuga

Å så va de en annen harremann; di slo va, ad di skolle läcka
-en te å juga. Så tänkte den andre, ad hann skolle i alla fall
läcka -en te å juga. Så hade hann talad mä sin fru, ad honn skolle
jälpa -n te rätta mä -ed, så di skolle sätta -n i en sådden klämma,
så hann skolle ble tvongen te å juga.

Å 889

Sin så skicka di paugen åstá te dinne här andre harregauren.
Så hade di bjutt på -en, sådär fyllad -en, så hade di tad hästen i-
frå -en; å sin så hade hann ligged hos fruen åmm natten. Så sin
så skolle hann astá imod himmed dan ette. Så visste hann jo ente
va hann skolle ta se te. Så skolle hann fondéra åpp en löjn-
historia, får hann ville ente tala åmm, hodden de ejéntelien hade
gåd té.

LUND UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Pojken som inte kunde ljuga. (forts.)

Jo så hade hann jo en tjäpp. Så to hann myssan au å satte po tjäppen, å så skolle jo tjäppen å myssan fåreställa Hans (så hidde jo pågen). Så skolle hann säl ajéra husbóne så där. Så hälsa hann po tjäppen å sa: "Si godá, Hans. I går re du po min bäste häst å sadel. Å i da kommor du gåenes himm. Hur kann de va?" - Ja, så skolle hann jo fondera po en löjnhistoria där. Så sa hann, ad hann hade reed övor itt morass å där hade hästen åmm-kommed å ja alléna hade bled frälst. Menn så tytte hann, att de låt lide granne otrölit, så hann fondera po flere stycken andra löjnhistorior, menn de ville ente passa ändå. Då tänkte hann:
Där e ingenting anned å jöra än å följa sanningen.

Så jick hann himm. Å när hann då komm himm po gårén, så träffa hann husbónen å den andre harremannen. Ja, så hälsa husbónen på -en ijenn po de vised: "Si godá Hans, i går re du po min bäste häst å sadel, å i da kommor du gåene himm. Hur kann de va?"

lagan om
pojken som
inte kunde ljuga

19, 2274

LUNDs UNIVERSITETS
FOLKMUSIKARKIV

19

Pojken som inte kunde ljuga. (forts. och slut).

"Jo si vinet de söta å sängen den blöta å fruens vite lär
di narra mäj både häst å sadel ifrå." *Sagan om
pojken som
inte kunde ljuga*

Så va jo historien slut, meningen di konne ente läckha
te å juga, utan de ble sanningen hann tala, å husbónen vant vaed.

L. I.

LUND UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Skeglingarna.

"Du gabar å glor å ser me mongen liasåmm Skäjlingana." Ett ordspråk
 De va itt gammalt orspråk. om Skeglingarna
 och dess härledning.

Så har di åsse talad åmm en stråf, här di ble kloga po, ad
 de va ögenen di sau mä.

Jo, de jick så te, ad di sto po en lo å task. Å där va itt
 ront hål po loporten ella lolämmen. Å di va tvau, å di hörde
 nänting ude. Å så klö den ene åpp mitt får håled å tå den ene
 träskon åu å ställde se po denn, får hann skolle räcka te. Så
 satte hann mongen mittfår håled. Så trilla träskon ongan, så
 fick hann ögdad mittfår håled. Så ble hann klog po de, ad hann
 sau me ögenen.

Skäjlingana, invånarna i Skeglinge (Skäjlinge) by, Frosta hd.
 Stråf: användes i betydelsen anekdot. Sau, såg. Task, tröskade.
 (av tåska). Ongan, undan.

Se: Wigström, Eva

"Byhistorier från kungsägner"

81.

2274

21

Herr Peder. (Fragment).

LUNDs UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Herr Peder han gårar sig i kammaren in
för att kamma och krusa upp sitt hår,
sen gårar han sig till fostermodren in
för att få veta vad död han skulle få.

Hr. Peder.

Inte skall du dö uppå sotesängen din,
ej heller skall du falla uti krig,
men akta dig väl för de böljorna de blå,
att icke de förkorta ditt liv.

29/8 1929.

Petter Årasa-visan.

Diktad på 1860-talet av Petter Åradsson i Bältinge, Skarhults
sn. Melodi i valstakt. Uppteckningen är ett fragment; där är åt-
minstone 6 verser till förutom de nedanstående.

Hör du min vän och ädla flicka,
varför är du så vacklande?

Är jag ej den vännen jag förut har varit?
jo jag är densamma, som i kärlek står fast.

Men kom och säg vad orsaken är
att jag av dig förskjuten är,
du blandar den bittraste galla åt mej,
skall jag den ensam utdricka för dej?

Hör du min vän, jag varnar dig,
lät icke världen förleda dig,
för då kan det hända du själv får utdricka
den bittra galla du blandat åt mig.

O minns du ej de ljuva stunder
vi till nöje och lek bland andra gått?
Ja då du endast den glädjen fann,
du mig förutan ej kärlek fann.

Petter Årasa-visan

LUNDs UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Örtoftavalsen.

(Beskriver dansen i Örtofta park på greve Dückers tid.
Diktad av en viss Johan Persson och sjungen av kalvaryktaren
Sandell å Skarhult.)

Örtofta-
valsen.

Vad landet är härligt och trevligt och skönt,
det är ju så härligt när gräset blir grönt,
och blommorna nicka och bjuder var flicka
på nöje och lek vid lövbeväxt ek.

Här samlas, här kommer från by och från stad
många gossar, många flickor så livad och glad,
tar på sig sin kofta och går till Örtófta
så snörad och nätt i ärmén med sprätt.

Här bjuder fiolen var flicka på tå,
både vackra och fula, både stora och små,
både skäva och rätta, både unga och lätta,
både klumpig och nätt på vals och polkett.

När solen hon sjunker och dansen tar slut
då parvis från parken spaserar de ut,
och mellan små buskar går mången och luskar
tills natten den tar uti sitt förvar.

L8.

ANNA'S UNIVERSITET
FOLKMÄRKNESARKIV

Visfragment.

I dalen där växte upp en lilja,
det var tre gyllene - - - utav guld,
jag stannade, jag såg på denna liljan,
tills att tårarna från mina ögon föll.

Visfragment.

Si varför har du mig så övergivit,
och varför har du så förglömt din vän?

2274

39.

29

LUND S UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Dryckesvisa.

Sjungen av kronojägare Nilsson å Skarhult.

Vad en sypp den är rar,
ingen fröjd jag har,
förrän jag om morgonen fått mig en klar,
och en klämtare sen är den bäste vän
den jag kan ha alltsen.

Dryckesvisa.

Om ja visste de va sannt att där växer brännevin på träen
i Amerika, så skulle ja ji me did å va trädgårdsmästare; å sin
sjongor hann ijenn:

Jag skulle ständigt då
i min trädgård gå
och plocka neder sypparna små,
och ympa sen i vartenda trä
och lunka jämt på sne.

J0.

LUNDSS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Stor-Oles Maja.

Stor-Oles Maja var fager och skön
som smultron i nyfallen snö
men ingen friare våga se did
för levane pina å dö.

För Maja hon va stusk som tvau, stusk som två,
stusk som två,
minst en löjtnant till friare hon önskar få,
hon önskar få, få, få.

Men granngårs-Ola tog Gud uti håg,
han fria te Maja å sa:
Ej vackrare jänta i bygden jag såg,
o Maja säj vill du mäj ha?
Men Maja hon skrattha, ha, ha, ha,
ha, ha, ha, ha, ha, ha, ha,
en bonalurk som du ja skulle ta?
ja skulle ta, ha ha?

Men Ola han sade: Jag håller dig kär,
jag dig hulder och trogen skall bli,
men Maja hon sade: Gå bort me däj, löns,
jag vill aldrig mer dig se.

Å Ola gick å gräd, hu, hu,
hu, hu, hu, hu, hu, hu!
nej aldrig jag går på frieri,
på frieri, hu, hu.

Stor-Oles Maja.

LUNDSS UNIVERSITETS
FOLKMINNESSARKIV

Stor-Oles Maja. (fort.)

Sen så kom där en löjtnant i grann uniform,
han stor-Oles måg skulle bli.
Han fria te Maja, han to na me storm
å hon sjång, hopp falla la.
Men nu så sjunger hon la la la,
la la la la la la la la,
Harre Gud om Ola me nu ville ta,
me nu ville ta, vyss, vyss.

Itri-Oles maja.

Sagesmannen hade lärt visan under tiden han var i skomakare-lära i Roslöv. Att döma av åtskilliga uttryck i visan, torde den ursprungligen vara diktad någonstädés i övre Sverige. Till jämförelse kan meddelas slutordenturfrén variant från Byske i Västerbotten, som jag upptecknade 1926.

"Men nu sjunger a Maja vyss, vyss, vyss,
vyss, vyss, vyss, vyss, vyss, vyss,
kors om en Erik nu ville mej ha,
vyss, vyss, vyss, vyss, vyss."

2274

JL.

LUND'S UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

32

Si godá min far,
sicken häst ja har,
sicka laur, sicka ben,
sicka skott hann tar.

Berusim.

2274

JJ.

LUNDSS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

33

Kise, kise måns,
här va du i jäns?
Ja har vad po backen,
slad min far i nacken,
mä en tjöla, så hann böla,
å mä en kåpp, så hann sto allri åpp.

Karnim

2274

JY.

34

LUNDs UNIVERSITETS
FOLKMENNESARKIV

Ria, ria ranka,
hästen hedde Blanka,
hästen hedde gade-grau,
hann kasta mannen au,
bus ud i bäcken
me påsen i säcken,
den lille bagette.

Rida ranka.

2274

15-

35

LUND'S UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Rim till räkneorden.

Itt tvau,bomme-bau,tre fira,kann du lira,femm sex,pläcka
jäss,sju åtta,pläcka täckä,nie tie,sliba lie,elleva tål,tjöra
mären i fåll (eller: spela båll),trettan fjortan,pela lorten
au skjortan,femtan,sextan,kann du läxan,sjöttan,attan,gau po
gatan,nittan tjuge,de va löjn i Ola Tyges strybe.

Rim till
räkneorden.

2274

36.

36

LUND'S UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Skomagaren me sin begede bug,
jo varre hann begar, jo varre ser hann ud.

Rim om Nika
yttersmän

Skräddare, skräddare, skrynkeln,
rätt såmm hann sedor, så släppor hann en.

Prästen å hongen
fårtjenar föan me mongen,
kläckare å hane
har samma vane.

82.

LUND UNIVERSITETS
FOLKMANNESARKIV

Vers om skomakare.

Skittor i Skäjlinge

Nidvers.

å Snålingen i Bårlónga

å Näringen i Gryby

å Krýcken i Strö.

"Di va skomágare alla fira. Skittor i Skäjlinge hann
va svärfár te denne häre sméen Malmbarj i Strö."

Skäjlinge, Skeglinge, Bårlónga, Borrlunda, Gryby, by i
Borrlunda s:n. Strö, nämligen Östra Strö.

38.

LUNDs UNIVERSITETS
FOLKMANNESARKIV

Gåtor.

Fintan sto po galed,
 å finten sad i håled,
 å fint,fint,sa finten
 i fintahåled.

Gåtor.

"De va en tjärna,en gammeldas tjärna,sämm di sto å tjärna me."

Va e de får nänting,sämm hängor mellom himmel å jor å jör
 ägg?

"De e slibestenen."

Gåta.

Når ja ville, så ville ente du; nu vill du; nu kann ja Gåta.
ente. Menn komm te mäj, når boken knäppas å eken faller omkull,
så ska ja slå en gjord om dina länder med den knut på tre änder.

"De va ett par, såmm hade vad fästefålk, menn så ville hann
väl ente då. Sin ble honn jift; sin ville hann. Då konne honn
ente. Menn åmm hann då ville komma ijenn, när hinnas mann va dö,
så va honn hågat ijenn; då ville honn omfámna-n."

40.

LUNDs UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Blodiglar.

Di satte igla po dåmm, när di hade ont i tännen. Di satte Blod-
iglar.

dåmm både inge i mongen å utanpo. Di hade dåmm po abetéked. Di
suga bloed, så di ble tjäcka såmm den tjäckaste fingor. Får å få
bloed au dåmm, så strödde en salt po dåmm, så kräkte di bloed au
se. Så skolle di sköljas, så di ble rena får bloed. Så la en dåmm
po en vannflaska. Där skolle byttas åmm vann var da. Å di konne
leva i auravis. Så bant en en lapp över å stack hål i, så där ble
loft. Di va rektia väderleksbarometra. Skolle de ble grannt vär,
så sad di åppe i flaskehalsen å sola se; å va de räjn-vär, då lau
di näre i bånnen po flaskan, di lau rent såmm di va döa; å skolle
de ble stårm, så for di omkring i flaskan.

När di hade annen vark, så satte di dåmm po se åsse. Di skolle
seda på så länge, så di säl slapp. De va itt jäkla elände, när di
bårja å suga.

När ja hade hatt igla på den fäste gången, så hade ja ente
tannavark po itt aur.

Skäne

Turk h: d.

Barnhus 5:4

1929.

LUND'S UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

II.

2274

Auge-J. Jyns

41

Skäver (Engelska sjukan).

Skävor de va ängelska sjugan.

Di skolle hälla mjölk i tjärkenyckelen, när di hade skävor. och dess
botande.

De skolle va osiddor mjölk.

Di skolle skraba arj au tjärkekläckorna å ji glyttana i
milk, när di hade ängelska sjugan. Di skolle gau tianes, di fick
ente si nåd, när di va ude i sånna ärane. Di va i tjärkan en
gång, när far va i tjärketorned. Hann va paug å skolle ta alike-
ägg. De va mor Auge-Jyns' i Bältinge. Di slapp nör en träbid, å
honn ble rädd såmm tusan å sprant sin väj.

2274

42

42.

LUNDSS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

"Gula sjugan."

Di hade nå'd di kalla får gula sjugan. Då skolle di mätas
me en trau. Skomágare Annors Bäjntsen i Rosle hann skolle allti
mäta fålk får gula sjugan.

"Gula
sjugan."

2274

43.

43

LUNDSS UNIVERSITETS
FOLKMUNNESARKIV

Bot för näsblod.

Menn den gamla Nels-Jynschan i Rosle honn ordinera te
skomágare Olin i Rosle, ad hann skolle ta en te-ske full svart
krud, å de skolle kogas i en kaffekåpp full mjölk, å de skolle
hann dricka. Så skolle de jälpa får näseblo.

Bot för
näsblod.

Bot för huvudvärk.

Di skolle lytta åpp jässa-hålan; så dro di dåmm i håred
allt va di konne.

Bot för
huvudvärk.

44.

2274

44

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Hjälpmedel mot "pissekaggar".

De va sånna dära pissekagga övor ögad. Då skolle di pissa Medel
där kåstaskafte hadé såded i en riskåst. Iblann så la mor "pissekaggar".
hyllebla på, di la honn övor ögad å bant på.

Lafoden har sånna titt. Ja har sajt te hann: Du ska pissa
i kåsten, så jälpor de.

Kåst, kvast.

2274

45

45.

LUND'S UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Medel mot senknutor.

Å hade di en sena, såmm ville knyda se, så skolle di
binga en päng po knudan. Denn skolle seda så länge te dess
ad knudan jick bårt. Å sin skolle där smårjas mē osaltad
smör å stegefitt.

De va många sånna därar rau di hade.

Medel mot
senknutor.

2274

46

46.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Orsak till "udslätt" (utslag). hos flickor.

Iblann sa di: "Ja du har tjyssst en påg", när di fick udslätt
po mongläppana. Orsak
till utslag.

47.

LUND'S UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Utslag botas.

En gång när ja va paug, så ble ja údslan po hagan. Ja fick rektia ruor, å vi skolle jöra rau ve de. Å mor jick te Pärnilla Annors-Ols' - honn va torning, honn hade torningakläde, de va blått. Jo, så hade mor snackad me hinne, ad honn skolle flinta övor me. Å när de va middesrast i skolan, så skolle ja gå did. Ja fick ente låv å si nånting, varken när ja jick did ells därför. Ja, så komm ja ing där - ja ställa me inganåmm dåren - ja fick ente hälsa ella si nånting. Så va där tvau dakára, såmm sad å aud midda; di tänkte: de va en domm jäkel, såmm ente ved å hälsa. Menn Parnilla honn visste jo va ja skolle, å honn fick fatt i sin flintor-sten å sin fil å flinta, så gnistorna flö övor hoveded po me. Sin, när honn hade au-flintad, så fick ja gau min väj i-jenn, menn ja fick ente si nåd, förän ja komm te skolan ijenn. Å de jalp.

Utslag
botas.

Torning, person fr. Torna härad; flinta, slå gnistor med flinta och stål.

48.

Medel mot vårtor.

LUNDs UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Åmm di tappa en brösmåla au mongen, när di åd, så skolle di ta denn å sätta tre gångor te var vårtा. Sin skolle di ståppa denn i mongen ijenn. Å sin skolle di gå bårt.

Medel
mot vårtor.

Så va där såmma, såm̄ skolle ha en annen te å räkna dåmm å dela åpp dåmm po andra - denn å denn skolle ha så många - så räkna di på, ad di skolle skicka dåmm po andral

2274

49

49.

LUND UNIVERSITETS
FOLKMINSKESARKIV

Åderlåtning.

Barnamorskorna brugte ådorlåta. Di to hål po armana. Di
hade "snippare", så kallas de jarned, såmm di hogg mä. Di brugte
å la ådorlåta se en gång åmm aured. Di trodde di hade får möed
blo, åmm di åsse ente va dållia.

Åder-
låtning.

De jore di får tannavark mä, får å lena tannavarken.

Landsvägslivet i senare hälften av 1800-talet.

Då sagesmannen hade sitt föräldrahem i närheten av stora landsvägen genom Frosta härad - eller "kroneväjen" som den här benämnes - och då han i 4 år var i skomakarelära i ett hus, som ligger alldeles intill samma väg, har han åtskilligt att omtala om det forna landsvägslivet. I tiden efter omkring år 1900 har detta undergått större förändringar än kanske förut på ett sekel, så att en skildring därav har ansetts väl värd att upptagas i denna samling.

3) Där var många gesäller, som aldrig brydde sig om att ha något arbete. Så gick de ifrån verkstad till verkstad. Och då skulle de ha 50 öre av mästaren och 25 öre av var gesäll. Där var både unga och gamla.

På den tiden, när de sökte arbete, så var där intet annat att göra än att packa sin ränsel och vandra. På den store kronevägen kunde där på en dag komma 20 gesäller av olika yrke, som vandrade från den ene trakten till den andre. Det kunde aldrig komma i fråga, att en snickaregesäll kom till en skomakare och ville ha nånting. De uppsökte mästarna i var sitt fack. Men

Landsvägs-
livet.

Vandrande
gesäller.

Närme, Skaraborg f.n.
Finsland 1929
Kvarnby
1929

2274 51
51.

LUND'S UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

alla handlare hade påhälsning av alla sorters gesäller. "Di
skolle alltid ingå fäkta snus, å de fick di alltid nästan,
di fick en liden strud."

Vandrande
gesäller.

Där var många, som aldrig ville ha arbete och aldrig
skötte något utan bara gick från den ene platsen till den
andre. Där var många som vandrade hela Sverige om. Mitt i
den värsta vintern kunde det hänta att de tog arbete. Men
så snart som solen begynte skina, så gav de sig på vandring
igen. Var där någon gesäll, som kom till en verkstad fram
emot kvällen, så var de skyldiga att husa honom, det hörde
till reglerna. Där kom till och med ifrån Norge ibland. Där
var en som hette Björnsson, som arbetade hos Olsson i Kungs-
hult vissa tider. Men när han blev så sinnad, så gav han sig
på vandring igen.

De gick omkring och sålde allt möjligt. Där var t.o.m.
de, som hade kryddor att sälja. Så hade de en tvärpåse, de

Gårdfari-
handlare.

kallade, som där var botten i bågge ändarna och hål på sidan.

Gårdfari-
handlare.

De hade inga vikter, de hade mått som de mätte kryddorna med.

Där var smälänningar, som hade vävskedar att sälja. - Där kom dalkullor och dalmasar om vintrarna. De hade dragslädar, som de drog efter sig. De hade tyger och alla sorters varor. Jag har t.o.m. ett konjaksglas (egentligen en bågare) och en pengabörs, som jag har köpt av en dalkulla. De hade vantar och handskar och halsdukar (som man då hade i st.f. kragskyddare).

Där var särskilt en dalkulla som kom med sin son. Så var mannen med en annan son ute på andra vägar. - Där var många, som vandrade uppåtifrån. De fick mat av bönderna, var de kom.

4 / Bönderna körde till stan. Där var skogboar från Hörby som körde till stan med ene och kvastar. De sålde också under vägen. Bönderna köpte eneris till att strö på golvet till söndagarna. Så kom där också "stia-jyngä" och "pompa-jyngä" de kallade. De sålde stegar och pumpar och enekorgar.

Böndernas
foror.

Göingar.

Så var där tattrar, som strövade fram. De kom i flera lass Tattrar.

på vägen. Det var riktiga tattrar. Zigenare hörde man aldrig talas om på den tiden. Det var merändels fjädervagnar de hade, gamla, räliga. Somliga hade vagnar med spolahäckar. De hade aldrig tält. De tog in hos bönderna. De hade merändels sina ställe, där de fick vara. Så fick de ligga i stallar och loggolv och var de kunde komma till. De kallade dem för hästata|De var inte förfärade att ta en häst från en bonde, som var ute på bete. Till och med koer stal de och reste åstad med och sålde.
| |

5)

Vid vägen låg flera värdshus, där vägfarande stannade till; Värdshus. ifrån Lund räknat "Poggekrued" (i Odarslöy s:n, Torna h:d) vidare "Jedinge kru" vid Getinge bro i Gårdstånga s:n, Hurva gästgivaregård, Tappavitt - i Hörby s:n - och Hörby gästgivaregård.

"Jedinge kru", vars innehavare hette Chr. Florén (uttalat Florin) existerade ännu i slutet av 1800-talet, men "Poggekrued"

54.

LUNDs UNIVERSITETS
FOLKOMMINESARKIV

var nedlagt tidigare. ✓

De, som inte hade tillgång till hästskjuts, fick själva gå till stan, när de hade något ärende dit. (Visserligen fanns sedan 1860-talet en del järnvägsstationer i trakten - Hurva, Kristineberg, Eslöv och Örtofta - men många hade lång väg till stationerna, där gick färre tåg än nuförtiden, och kunde man spara in kostnaden för en järnvägsresa, så gjorde man det.) Sagesmannen har själv många gånger gått vägen till Lund och om igen, när han var i lära i Roslöv. Den sträckan är $1\frac{1}{2}$ mil och tog ungefär 2 timmar att gå. Men då var där ordentliga gångstigar vid båda sidorna av vägen. Där fanns inga bilar, som förstörde gångstigarna genom att sprätta ut sten och grus.

Det hände kanske en gång i veckan (omkring år 1890) att där kom en cykel på kronevägen. Det var med ett högt framhjul och ett litet bakhjul. Kom där någon cykel förbi, så skulle alla fram och se.

Vandringar
till
staden.

De första
cyklarna.

Gesällen som lurade krögaren.

De va en gammal skomágarejesäll, såmm hidde Jongbarj - Från
Getinge krog.
hann komm te Long te fatti-ingrättningen te sist.

Hann va i Jedinge kru å ville ha brännevin. Hann hade En gesäll
inga pänga. Så ville hann jarna ha brännevin. Hann hade lurar till sig
tvau flaskor. Så hade hann pompad vann po den ena. Når di
hade mätt brännevined, så hogg hann flaskan po disken å
stappa på se. Så frågte hann Florin, såmm hann fick kredit
på ed, te hann fick pänga. Menn de ville ente Florin gå ing
på. Når hann då ente fick, så hogg hann den andra flaskan:
"Ta ed får jäkelen"! Så fick di vannflaskan. Å denn to di
å hiva po tönnan. - Di hade liggare sm stora, så di nådde
ifrå galed te låfted.

Lekar.

"Ankelegen" (Numera kallad sista paret ut). Di staur i en Ankeleken. läng ra, tvau å tvau. Di tvau bagaste ska springa framm. De va isynnорhed po. framtidana, strajs di konne komma ud po en klövorvång.

Väva vallmal. Lektes sittande på golvet. "Där va en sång, såmm hörde te";

Väva vadmal.

Så väva vi vallmal
så slå vi isammen
å väva vallmal å slå isammen
å låta skaled gå rätt.

Rölla tönne (nörad en backe).

Rulla tunne.

Spänna tjärka. (Tillgår på det vanliga sättet, att en i Spänna kyrka. sällskapet vänder ryggen mot de andra och bockar sig ner. Var och en ger honom ett slag på byxbaken. Han skall gissa vem det är som slår. Om han gissar rätt, så blir det den, som får stå och ta emot slagen).

Du duger: Så hade di en leg di hade en nästug, såmm di kasta po varandra. Så skolle di si: "Du dugor". Å så fick di klämma te me va jäklastycke di ville. De har ja vad mä ämm po itt bröllop i Strö. - Di va placerada ude omkring i rommed här såmm helst.

"Du
duger."

Prega yjad au skomágaren: Di hade enträping. Å så satte di "Prega yjad
au skomagaren". en träsko po galed. Så skolle di stau me ännen mod enan. Så skolle den ene färsöga å prega enträping ing i träskon. Så skolle den andre styra ifrau.

Trä i nauen: Di skolle seda po en besmáranklöns å trä i en Trä i
nauen. Så skolle di trä i nauen, när di sad po den däre. Så rölla di te siorna å fick ta får se i galed.

2274

58

58.

LUNDSS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Torvupptagning.

Mina föräldrar hämtade torv i Svarte mäse. De köpte vissa Torv-
lass av baronen. Den togs upp om våren, när man hade tillsätt,
och låg där till efterhöstarna. De fick själv taga upp den och
kulla den. Sedan värderades den till vissa lass. Så fick de
själv hämta den. Så hittade de "knudor" nere i torvgravarna.
Dem fick man behålla och ha att kölna med. Torven kostade 3 kr.
lasset, eller vad det var.

Svarte mäse, en torvmosse å Skarhults gods. Knuda, trädstubbe.

59.

LUND'S UNIVERSITETS
FOLKBOKHANDELSABEDI

Lövtäkt.

De brukade ta askelöv till fåren. De samlade in det och Lövtäkt.
hade om vintrarna. Aske isynnerhet vet jag att de tog av. De
tog topparna på kvistarna. De tog dem gröna och torkade dem
och hade till vinterfoder.

De hade löv till att strö med också. De hade ont om halm,
och torvströ hade de inte.

Julalekar.

Nere på Lejesta där dansade de och lekte varenda kväll i hela julen. Det var de söckne kvällarna. Varenda bonde fick släppa till. Det var en allmän sed. Hela byalaget så kallad var med. Ungdomen bestämde var de skulle samlas. Så började de i den ene änden på byen och gick hela byen över, en kväll på vart ställe. Där var sju ställe på den tiden. Det har varit i Lars Nils' tid och mina föräldrars tid. Di gick "å legte jul" sa di. Där brukte stå mat på bordet hela julen, och var de kom, så skulle de ha mat. Om de fick fatt i någon, så skulle de ha speleman. Annars sjung di.

Julalekar.

Göte
Frost
Smedbult
8. 1929

LUNDs UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

2274 61. *D. J. Ingess
Berj. Lindberg*

61

Trettedagsstjärnan.

Lars Nelsen hann talte åmm di jick me stjarnan. De va trettedan. Di hade en stjarna såmm va jord au papper. Så hade di en lykta inge i, såmm skolle jusa. Så jick di omkring me denn. Di skolle föreställa di vise mannen ifrå Österlanned. Där va en sång, såmm hörde te. Di liasåmm jick å jorde nån sårts insamling, såmm di jorde julakalas au.

Di brugte si, när di ble po kulan åmm julana: "Ja, hann gaur me stjarnan." De va itt gammalt or-tøj ette de.

ble po kulan: bli onykter.

E. Skjölde
U. Frost
Sv. Glashult m.fl. 1929
Påsk.

LUND S UNIVERSITET S
FOLKMINNESARKIV

62.

2274

(Uppf. av) Brugge 62
Mär. av J. G. Lindberg

Då brugte alltid tjenarna fau en hel del ägg. Di va farjada. Påsk.

Di brugte å farja i stena-mås å honga-tjäjs, di kallar, å di farja
i kaffesomp å löga-skalor. Ja så fick di vars en kaga fint brö,
såmm di skolle ha te äggen.

Di brugte å jymma nåd ägg itt aur. Va di friska den andre
påskken, så skolle di ble riga.

Påskadas maren då skolle di alltid åpp tidit å se när solen
jick åpp, får då snorra den ront, sa di. De händor i blann po fram-
tidana, ad de liasåmm flammar.

Stena-mås, stenmossa. Honga-tjäjs (hundkex), *Carum carvi*.
Framtidana, vårarna.

S. Kåre

Myndad till

A

2274

63 LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Majfirande i Truedstorp (Ekeby sn, Luggude hd).

Oppet kriges 63

Hjalmar

Där konne komma flere lag ette varandra (näml. för att Majfirande
i Truedstorp,
sjunga majvisan). Där konne komma itt holians strajs po kvällen (Luggude h
å itt ente förän udad po mårnen. Di konne få brännevin å ägg å
pänga. Så skolle di hanla får pängana. Så hade di jille får déd
sin. Di konne komma i stora fläcka. Så hade di sina kåra mä se,
sämm di skolle lägga gavorna i. Så hade di gröna kvista mä se,
sämm di satte i taged. Där va märke där di hade vad.

Fick di ente nå'd, så sjong di:

Ligg å såv din gamle stud,

maj är välkommen,

te kraugor å ramna asa de ud,

- - - - -

+

Kon
Frösta
Kärhalt
1918 (1919)

64.

a 2274 vid. I. Graess
LUNDs UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV
ber. J. L. Lundborg

64

Märkesdagar.

Å ja mings de va en da såmm hidde Blasius. Då fick di Blasius.
ente spinga, får då skolle halmen flya au tagen. (Inte spinna).

Så va där en da - ja mings ente när de va - di skolle Tecken-
lägga en viska hö ud po en sten. Blåste den bårt, så skolle
di ente bry se åmm den; menn ble den ligganes, så skolle di
ta den ing ijenn. Då skolle de ble dållit fo'r de aured.

65. LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Skadegörelse å ätnehög i Igelösa s:n.

Där va en såmm hidde Ekströmm. Hann bodde i Jedinge.
Hann hade jor där ve Tågarp grane. Å där liggor en ätnehög. Å hann grava au denn; hann ville ha mer jor. De va snikenhed bara. Di tjörde så nära di konne. Hann ble sjug, så hann dö. Di trodde de va får dé, ad hann hade plöjt au den därade.

Skadegörelse
å ätnehög.

66. LUND'S UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Gapestocken.m.m.

Gabeståcken har vad i Lars Nels' tid. Hann hållt po å Stockstraff. komma did en gång. Hann jick å pläckta te grisen. Så jick hann i groben, imenn ett sästicke. Å där växte blannsä, å hann to nånna ärtabäla te grisen. Å där va nån såmm sau ed å sladdra i byen. Å där tudas i ållormans-horned, å mannana ble samlada. Å di ville dömma hann te å stau i gabeståcken. Menn Byamänner
älägga
straff. hans far ba får -en. Så ble hann dömd te å bjuda en kanna brännevin po mannana.

Di skolle stau i gabeståcken onne mässan. Di skölle va där ingan mässan bejynte. Så hade falked låv å jöra spe ad dåmm å spotta po dåmm, å sådära. Menn så berodde de på, här stor fårsélsen va, får di konne stau där både tvau söndor å tre.

"Gabeståcken", ett straffredskap som fördom låg i vapenhuset i Skarhults kyrka. Den finns ännu kvar, men förvaras nu å vapenhusts vind. Den har 6 hål, alltså med plats för 3 personer. - Den ovan relaterade händelsen inträffade i Lars Nilssons barndom på 1840-talet. Sästicke, sädesfält, Ärtabäl, ärtskida.

67.

LUNDs UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

8

Väktaresysslan å Skarhult m.m.

Väktaren bärja kläckan tie, så hann tuda kläckan tie å Väktaren
elleva å tål. Hann hade itt horn au kåppar. Hann tuda lia å Skarhults
slott.

många slag, såmm kläckan va. Iblann konne de ble itt får lided
å itt får möed. Väktaren skolle ringa te åppséning kläckan
tre åmm marnana. Di skolle åpp å rykta å sännt. Får i tiden
bärja di arbeted, när solen sto åpp. Di såmm då hade långt å
gau - såmma va änna åppadifrå Vénnbarja - di fick ente mer än
rätt te pass lägga se.

Då när di skolle åpp så tidit då jick hann hela natten.
Hann fick såva litta po marnana. Sin skolle hann tjentjöra
po slätten. Hann lau i itt lided romm ve sian åmm porten -
de jör hann inú, menn nu tudar hann ente mer.

Där va en väktare såmm hidde Kalsen - de va lant ette Väktaren
Blondell - hann sau spöge po alla möjelia kulöror. Hann sau ser spöke.

Åppséning, uppsittning, uppstigning. Man säger "seda åpp"
för "stiga upp".

Väktaren
å Skarhults
slott.

"vita frun" å gamle baronen. Här va påga såmm visste hann
va så mårkerädd, å di klädde se i lagen å satte se i hålen
i Ludeporten å skrämdé hann, när hann komm did å tuda. -

Hann hörde de ringde i tjärkan åmm nättorna. Hann tote ente
ligga ena. Hann måtte ha kvingan hos se.

Gamle baronen, nämligen baron Jules v. Schwerin, f. 1810,
d. 1880. Lagen, lakan. Ludeporten, benämning på den för allmän
trafik upplåtna portgången genom stora logelängan å Skarhult.

8

Knivar och gafflar.

Den gamle Snärting-smeen hann jore fållekniva, såmm hann Knivar.
jick å sålde. "Di kann du eda pantåfflor mä", sa hann.

Di bar dåmm pó se, di hade dåmm te å eda mä å va såmm helst.

Kniva ble allri sarverada po bored.

När di skolle ha jille, så launte di ihob kniva å gaffla. Så Gafflar.
satte di var sitt märke i dåmm, så di ente skolle ble färbytta.

"Snärting-smeen", en smed som bodde i Snärtinge i Skarhults s:n.

2274

70

70. LUNDs UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Rinnande vatten.

Ludfisken skolle ligga i blöd i rinnanes vann. Ja mings
når ja va i lära, så fick ja gå te en tjilla änna åppe ve
Skäjlinge skäl å hänta vann, när di skolle lägga ludfisken i
blöd te jul.

Bruk av
Rinnande
vatten.

Te å koga ärter å bruna bönor skolle di åsse ha rinnanes
vann.

När di hade udslätt, skolle di tvätta se me rinnanes vann.

71.

LUND UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

9/

Brännvinsbränning, m.m.

Mor och far talade om, att tjenarna skulle få bränt var Brännvins-
sin kvantitet brännevin, såväl pigor som drängar. De hade så
de kunde bjuda en "krög" på fästemannen, när han kom, de pigor-
na. - Det var merändels störst-pigan som stod för bränningen.
De brände merändels på vintrarna. Det gjorde de hos varenda
bonde. - När de skulle upp om mornarna tidigt och skulle upp
och tröska, så slog de brännevin på brödet och åt.

Så var där gamla "kvingor" ibland, som hade brännevin att Brännvins-
sälja. Det köpte de hos bönderna. Där var en i Skarhult de
kallade för "Hönsan", som hade brännevin och snus att sälja.
De sålde brännevin i smyg på många ställe. Där var en gammal
gubbe, som kallades för "Kage-Pärsen". Han hade brännevin i en
stenflaska, som han sålde i "syppavis". Det gjorde han på en
auktion i Västra Hundsäng, och t.o.m. länsmannen var där. (Han
förrättade auktionen). De kallade brännevinet för "blau-trau".
Han sålde bullar till. När han fick sin flaska tom, så gick han
till Hurva gästgivaregård och fick mer.

72.

LUND UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Brännvinskonsumtionen å Gårdstånga Nygård

i A.J. Christenssons tid.

Gamle Kristensen hann to ongan en tynna brännevin au de
fästa bränned, såmm skolle va te hans begravning.

Där jick en farli hob brännevin te, menn de va jo billit
får hanom, när hann säl tevárka -d.

Allt fälked skolle ha itt halt stob brännevin i vickan;
de va dårras vickebrännevin så kallad. Å när di task, di såmm
jick å bar äntor, di skolle ha en sypp i timmen. Å skolle di
tjöra övor nån kväll, så muda di dämm me brännevin, så när di
jick därifrau, så va di blag fulla.

Där va bränneri ingan Kristensen komm did. Där va en
såmm hidde Kark, en patron såmm hade gären fårud; Hann hade
bränneri åsse. Å de fästa di brände, när Kristensen komm did,
där to di ongan en tynna brännevin te hansen begravning.

Varenda dräng å da-kár fick itt halstób var vicka såmm
kallas vickebrännevin, å de fick di åmm lördeskällana. Ja där
va itt syppane po Nygård åmm vintrana, så länge bränneried jick.
Där va många såmm arbéta; där va en brännemästare, å en såmm
jore malt å flera såmm jore kar rena; så va där en gammal soldat,
såmm hidde Kalbarj, denn hann mätte åpp.

Brännvins-
bränning.

Brännvins-
konsumtion.

Vecko-
brännvin.

Brännvin
för
övertidsarbete.

Bränneriet å
Gårdstånga
Nygård.

2224

73 73

LUNDs UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Johan P. Lindborg,
Skarhult.

Skomakaren Johan Persson Lindborg är född 1875 i Snärtinge i södra delen av Skarhults socken. Fadern var skräddaren Per Svensson. Båda föräldrarna - som nu för längesedan äro avlidna - voro födda på 1830-talet. En stor del av hågkomsterna har han ifrån dem, ävensom ifrån sin gamle svärfar, Lars Nilsson i Skarhult. Lindborg gick i skola i Skarhults by och "läste för prästen" i Ö. Strö, medeförsamlingen till Skarhult. 1890 kom han i lära hos skomakare Olin i Roslöv i Gårdstånga socken, i närheten av hans föräldrahem. Han var i läran till 1894 och blev då gesäll och antog därvid namnet Lindborg. Som gesäll har han arbetat å olika platser, bl.a. en tid hos skomakare Wallin i Gårdstånga. Även från Gårdstånga har han en del av sina hågkomster, vilket framgår av det följande. 1899 bosatte han sig som mästare i Skarhults by och bor där fortfarande. Han är gift med Anna Larsson, dotter till den gamle

2574

7474

LUDDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESÅRKIV

kyrkvaktaren Lars Nilsson i Skarhult (f.1836, d.1928). Om denne varit i livet, så hade han varit den bäste sagesman som funnits att tillgå i Skarhult. Han hade ett gott minne och berättade gärna, och hans egna hågkomster sträckte sig tillbaka till den tiden då Carl XIV Johan var ägare av Skarhults godsloch då Skarhults by låg hel. (Först efter baron v. Schwerins ditflyttning 1844 blevo gårdarna utflyttade). Jag hade ett kort sammanträffande med Lars Nilsson 1927 vid insamling av Frosta härads folkmål och fann i honom en god meddelare även för detta ändamål. Han dog i februari 1928, ärad och aktad av Skarhultsborna. Men åtskilliga av de traditioner som Lars Nilsson var bärare utav ha nu förmedlats till mig genom hans dotter och svärson, Anna och Johan Lindborg. Jag ville icke underlåta att i detta sammanhang framdraga hans minne.

De efter Johan Lindborg upptecknade berättelserna omfatta flera olika delar av folkminnesområdet. I hans hus var jag inkvarterad under insamlingsarbetet i Frosta härad sommaren 1929.

Register.

1. A. Varulven och maran.	32. I. Barnvisor. ramsor och rim.
4. Spökerier.	38. Gåtor.
6. C. Taskspelare.	40. J. Folkmedicin och huskurer:
7. Tjuvmjölkning.	40 Blodiglar. (för tandvärk).
8. Älvastråket (=Näckens spel).	41 Engelska sjukan.
9. D. Ett sändebud till Carl XIV Johan.	42 "Gula sjugan".
10. E. Rökelse.	43 Huvudvärk.
11. Tvättning.	44 Näsblod.
12. Tom vagga.	44 "Pisseknaggar".
13. F. Ringning med kyrkklockorna.	45 Senknutor.
16. G. Kappörning.	46 Utslag (Udslätt).
17. H. Sagan om pojken som inte
kunde ljuga.	48 Vårter.
20. Anekdot om Skeglingarna.	49 Åderlätning.
I. Visor:	50 K. Landsvägslivet i senare
hälften av 1800-talet:
21. Hr. Peder (Fragment).	50 Vandrande gesäller.
22. Två flickor i den rosende lund.	51 Gårdfarihandlare.
23. Ola Hultins visa.	52 Böndernas foror.
26. Petter Årasa-visan.	52 Göingar.
27. Örtoftavalsen.	53 Tatrar.
28. I dalen där växte upp en lilja.	53 Värdshus.
29. Dryckesvisa.	54 Vandringar till staden.
30. Stor-Oles Maja.	54 De första cyklarna.
	55 I Getinge krog.
	56 Lekar:
	56 Änkeleken.
	56 Väva vadmal.

LUNDs UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

- K. Lekar:
56. Rulla tunne.
56. Spänna kyrka.
57. Du duger.
57. "Prega yjad au skomagaren.
57. Trä i nålen.
58. M. Torvüpptagning.
59. Lövtäkt.
60. N. Julalekar.
61. Trettondagsstjärnan.
62. Påsk.
63. Majfirande i Truedstorp, Luggude hd.
64. O. Märkesdagar.
65. P. Skadegörelse å ätnehög i Igelösa, Torna hd.
66. S. Stockstraff; ålägges av byamännen.
67. Väktaresysslan å Skarhults slott.
68. U. Knivar och gafflar.
69. Rinnande vatten till matlagning.
70. Brännvinsbränning och brännvinsförtäring.
71.